

โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู

สำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

ประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ อันเป็นประสบการณ์ตรง ที่นักศึกษาครูได้รับจากการที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับนักเรียน เยาวชน ครู และบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ทั้งในระยะก่อนออกฝึกสอน ระหว่างฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน เป็นต้นว่า การสังเกต การสอน การทดลองสอนเพื่อน การมีส่วนร่วมช่วยครูทำงานหรือช่วยสอนในโรงเรียนเป็นครั้งคราว การฝึกทำและฝึกใช้สื่อการสอน การรับการปฐมนิเทศการฝึกสอน การฝึกสอน ตลอดจนการสัมมนา ระหว่างฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน ประสบการณ์ดังกล่าวจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ บุคคลต่าง ๆ และขบวนการเรียนการสอนดีขึ้น นับว่าเป็นการเตรียมครูที่ดีในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

1. เพื่อช่วยให้คณาจารย์บรรลุลักษณะวัตถุประสงค์ในการให้นักศึกษาครูได้มีการปฏิบัติจริงตามหลักการและทฤษฎีที่ตั้งไว้ในวิชาต่าง ๆ
2. เพื่อช่วยให้นักศึกษาครูได้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติในอันที่จะเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน สามารถนำความรู้ความสามารถและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูมาพัฒนาการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมได้เป็นอย่างดี เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศ
3. เพื่อช่วยให้นักศึกษาครูได้แสดงออกถึงการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิธีสอน เทคนิคการสอน ขบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตลอดจนสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ และปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อช่วยให้นักศึกษาครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม
5. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ปฏิบัติวิชาชีพจริง โดยใช้ทักษะทางวิชาชีพครู

อย่างเป็นระเบียบระบบและต่อเนื่องกัน และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
ฝึกสอนทั้งในและนอกหลักสูตร ซึ่งนักศึกษาจะได้มีโอกาสปฏิบัติงานในบทบาทต่าง ๆ ที่ครู
พึงปฏิบัติ ภายใต้การแนะนำช่วยเหลือและการนิเทศอย่างใกล้ชิดของอาจารย์นิเทศก์และ
ครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์และมีประสิทธิภาพ

6. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สำรวจตนเองอีกครั้งเกี่ยวกับความสนใจ
ความสามารถ และความถนัดในอาชีพครุว่ามีจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด จะได้เป็นเครื่อง
ช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพครูอีกครั้งหนึ่ง

7. เพื่อช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน สถาบันในชุมชนกับสถาบัน
ฝึกหัดครู ทั้งเป็นการสนองความต้องการของโรงเรียนและสถาบันชุมชนในด้านความต้องการ
ความช่วยเหลือและบริการจากนักศึกษาครู และสนองความต้องการของสถาบันฝึกสอนในการ
ที่จะให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง

8. เพื่อช่วยให้นักศึกษาครูรู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จและความมีคุณค่าของตน
ที่มีโอกาสมีส่วนร่วมให้บริการทางค่านวิชาชีพต่อสังคม

หลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

1. ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ควรจัดทำเป็นระเบียบระบบและต่อเนื่องกัน
ไปตลอดระยะเวลาที่นักศึกษายู่ในสถาบันฝึกหัดครู
2. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ควรเป็นความร่วมมือของอาจารย์
ทุกฝ่ายของสถาบัน และมุ่งจัดประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาเพื่อผลิตครูที่มีคุณภาพดีไว้รับใช้ประ
เทษชาติ
3. ลักษณะและขอบข่ายของประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ควรตั้งอยู่บนรากฐาน
ที่ว่าเพื่อให้นักศึกษาครูได้มีบทบาทในฐานะ นักวิชาชีพ
4. ประสบการณ์วิชาชีพครู ควรเป็นส่วนหนึ่งของวิชาต่าง ๆ ทั้งในวิชาสามัญ
ทั่วไป วิชาการศึกษา และวิชาเฉพาะ
5. ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัตินั้น ควรจะมีคุณภาพสูง และมีปริมาณมากพอ
ที่จะให้นักศึกษาครูได้มีประสบการณ์ตรงอย่างแท้จริง จนนักศึกษารู้สึกซาบซึ้งว่าเป็นประสบการณ์

ที่จะขาดมิได้

6. นักศึกษาครูควรมีโอกาสได้รับประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติหลาย ๆ ชนิด
7. การมอบหมายและการจัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติให้แก่ นักศึกษาครู ควรคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ ความสำเร็จ และความสามารถของนักศึกษาแต่ละคนด้วย
8. ก่อนที่นักศึกษาครูจะออกไปมีประสบการณ์ตรง ควรจะได้รับการเตรียมอย่างเหมาะสม
9. นักศึกษาครูควรมีโอกาสมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติของตนเองทั้งระยะก่อนออกฝึกสอน และระหว่างฝึกสอน
10. ควรจะมีการสื่อสารและการประสานงานกันเป็นอย่างดีระหว่างสถาบันฝึกหัดครู โรงเรียนที่นักศึกษาครูไปสังเกตการสอน โรงเรียนฝึกสอน และสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน
11. อาจารย์ และนักศึกษาครูจะได้รับความสะดวกในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติอย่างเพียงพอ
12. การจัดประสบการณ์ตรงนั้น ควรใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าช่วยด้วย เช่น วีดิโอเทป เทปบันทึกเสียง ภาพนิ่ง ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ที่แสดงการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือสภาพการเรียนจำลอง คุณภาพของประสบการณ์เหล่านี้ควรทัดเทียมกับประสบการณ์จริง ๆ ที่นักศึกษาครูจะต้องประสบเมื่อออกฝึกสอนหรือเมื่อออกไปประกอบอาชีพครู
13. การจัดประสบการณ์ตรงให้นักศึกษาครูก่อนฝึกสอน ไม่ควรจัดเฉพาะภายในโรงเรียนสาธิตและสถาบันฝึกหัดครูเท่านั้น แต่ควรจัดในโรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนรัฐบาลที่ตั้งอยู่บริเวณรอบ ๆ สถาบันฝึกหัดครูด้วย เช่น การสังเกตการสอน การทดลองฝึกสอน เป็นต้น
14. ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูได้มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งก่อนฝึกสอนและระหว่างฝึกสอน เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมคานวริหาร และกิจกรรมคานวริการของโรงเรียนต่อชุมชน เป็นต้น เพื่อให้ นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สภาพของโรงเรียนและชุมชน

การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนาการของเด็กทุกคน

15. โอกาสที่ให้นักศึกษาครมีประสบการณ์ทั้งก่อนฝึกสอนและระหว่างฝึกสอน ควรมีระยะเวลาอันพอสมควร เพื่อให้นักศึกษาแต่ละคนประสบความสำเร็จตามที่สภากาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครูมุ่งหมายไว้ และเข้าใจความเจริงของงานของเด็กเป็นอย่างดี

16. สถานที่ ๆ ให้นักศึกษาคูไปปฏิบัติการสอนเพื่อให้มีประสบการณ์ตรงนั้นควรมีหลายแบบทั้งในเมืองและชนบท และควรมีให้นักศึกษาคูได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถ วุฒิภาวะ ฐานะทางเศรษฐกิจ และทางสังคมต่าง ๆ กัน

17. นักศึกษาคูควรมีโอกาสมีส่วนร่วมในการวางแผน และประเมินผลประสบการณ์วิชาชีพของตนเองทั้งในระยะก่อนออกฝึกสอนและระหว่างฝึกสอน

18. การประเมินผลประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งก่อนออกฝึกสอนและระหว่างฝึกสอน ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ที่มีส่วนจัดประสบการณ์วิชาชีพ

19. ควรมีการวางแผนการแนะแนวและการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพนั้นเป็นอย่างดี โดยความร่วมมือและความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่คณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู ครูใหญ่ และครูพี่เลี้ยงโรงเรียนฝึกสอน

20. ครูพี่เลี้ยงและโรงเรียนฝึกสอน ควรจะได้รับเลือกสรรบนรากฐานที่ว่าโรงเรียนนั้น ๆ สนใจในโครงการผลิตครู และมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกับสถาบันฝึกหัดครู ในการผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถตามที่สภากาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครูคาดหวังไว้

21. ในการที่จะได้ครูพี่เลี้ยงที่มีความสามารถ สถาบันฝึกหัดครูควรจะได้จัดอบรมหรือสัมมนาครู เพื่อให้ครูมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับนโยบายของสถาบันฝึกหัดครู ความมุ่งหวังในการนิเทศประสบการณ์วิชาชีพและบทบาทของครูพี่เลี้ยง

22. ประสบการณ์วิชาชีพครูในระหว่างฝึกสอน ควรสัมพันธ์โดยตรงกับทฤษฎีและแนวความคิด (Concept) ต่าง ๆ ที่นักศึกษาคูได้ศึกษามาแล้วในชั้นเรียน

ลักษณะ ขอบเขตและการแบ่งชั้นตอนในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติให้แก่ศึกษาคู เป็นส่วนที่สำคัญมากที่สุด ส่วนหนึ่งของการผลิตครู เพราะจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาคูได้ฝึกปฏิบัติหาประสบการณ์ตรง

ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน
ก่อนออกไปประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง

โปรแกรมการจัดประสบการณ์นี้ควรเริ่มตั้งแต่ภาคเรียนแรกของปีแรกที่นักศึกษาครู
ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง ได้เข้าศึกษาเรื่อยไปจนออกฝึกสอน และสำเร็จ
การศึกษาในภาคเรียนที่ 4 ดังนั้นการจัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติจึงอาจแบ่งได้เป็น
สามระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นระยะก่อนออกฝึกสอน นับตั้งแต่ นักศึกษาเริ่มศึกษาในระดับประกาศ
นียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูง เรื่อยไปจนถึงปฐมนิเทศการฝึกสอนก่อนที่จะออกฝึกสอน

ระยะที่ 2 เป็นระยะฝึกสอน เริ่มตั้งแต่สังเกตการสอนในสัปดาห์แรกของการฝึกสอน
ลงมือปฏิบัติสอน และสัมมนาการฝึกสอนในระหว่างฝึกสอน

ระยะที่ 3 เป็นระยะหลังฝึกสอน เริ่มตั้งแต่กลับมาวิทยาลัยหลังฝึกสอนแล้วสัมมนา
หลังฝึกสอน และปัจฉิมนิเทศ

กิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ

เนื่องจากหลักสูตรการฝึกหัดครู ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูงมีเพียง
2 ปีการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 4 ภาคเรียน และสถานการณ์ฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครูได้กำหนดหมวด
วิชาการศึกษาหรือกลุ่มวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาจะต้องศึกษา
เป็นวิชาบังคับ 9 วิชา 22 หน่วยกิต และวิชาเลือก 1 วิชา 2 หน่วยกิต วิชาการศึกษารายวิชา
บังคับมีดังนี้

1.	วิชาศึกษา 111	พื้นฐานการศึกษา	2/2
2.	วิชาศึกษา 121	จิตวิทยาพัฒนาการ	2/2
3.	วิชาศึกษา 122	จิตวิทยาการศึกษา	2/2
4.	วิชาศึกษา 131	หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ	3/4
5.	วิชาศึกษา 181	โครงการสุขภาพในโรงเรียน	2/2

6. วิชาศึกษา 231	วิธีสอนกลุ่มทักษะ (ไทย, อังกฤษ, คณิต)	2/3
7. วิชาศึกษา 232	วิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคม, วิทยาศาสตร์)	2/3
8. วิชาศึกษา 234	ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1	5/ ครั้งภาคเรียน
9. วิชาศึกษา 251	การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ	2/3

ในรายวิชามังคัมของวิชาการศึกษหรือวิชาชีพครูดังกล่าว สถาบันฝึกหัดครูควรกระจายรายวิชามังคัมให้นักศึกษาคูได้เรียนในภาคเรียนต่าง ๆ ตลอดทั้ง 4 ภาคเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

ภาคเรียนที่ 1 นักศึกษาทุกคนควรเรียนวิชาพื้นฐานการศึกษา วิชาจิตวิทยาพัฒนาการ และวิชาโครงการสุขภาพในโรงเรียน

ภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาคูควรจะเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษา การสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และวิชาการศึกษาที่กำหนดให้เป็นวิชาเลือก

ภาคเรียนที่ 3 นักศึกษาคูควรได้เรียนวิชาวิธีสอนกลุ่มทักษะ และวิชาวิธีสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และการประเมินผล-และการสร้างแบบทดสอบ

ภาคเรียนที่ 4 นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนวิชา "ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1" คือการฝึกสอน เป็นเวลา 10 สัปดาห์

ในการจัดวิชาเรียนในภาคเรียนที่ 3 ซึ่งเกี่ยวกับวิธีสอนนั้น อาจารย์ผู้สอนวิธีสอนทุกท่านควรจะได้มีกระบวนการประชุมตกลงกันในเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนเสียก่อน ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดเวลาเรียน และช่วยให้นักศึกษามีเวลาฝึกทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม นักศึกษาคูต้องเรียนกลุ่มวิชาพื้นฐานและกลุ่มวิชาเฉพาะด้วย มิใช่เรียนกลุ่มวิชาการศึกษาเพียงอย่างเดียว ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูจึงควรจัดกิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพ รวม ๆ กันไป และให้สอดคล้องกับการเรียนวิชาต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาพื้นฐาน กลุ่มวิชาการศึกษา และวิชาเฉพาะด้วย โดยจัดให้เป็นระเบียบระบบและต่อเนื่องกันไปตลอดทั้ง 4 ภาคเรียน คือเริ่มตั้งแต่ระยะก่อนออกฝึกสอน ระยะฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน

กิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในระยะก่อนออกฝึกสอน

ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่ทางสถาบันฝึกหัดครูควรจัดขึ้นในภาคเรียนที่หนึ่งในขณะที่นักศึกษาเรียนวิชาพื้นฐานการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ และโครงการสุขภาพในโรงเรียนควรมี ดังนี้

1. คู่มือภาพ ฟิล์มสตริป ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ หรือวีดิโอเทป แสดงพฤติกรรมของนักเรียน แล้วให้นักศึกษาศึกษาวิเคราะห์ และวิจารณ์เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
2. หิ้งเทปบันทึกเสียงหรือการสนทนาเกี่ยวกับเด็ก แล้ววิจารณ์
3. เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับลักษณะและการพัฒนาการของเด็กเล็ก และเด็กโต และจิตวิทยาสำหรับเด็ก
4. ศึกษาเด็กโดยการสังเกตระดับชั้นในการพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งเป็นเด็กในระดับประถมศึกษาตอนปลาย จากภาพยนตร์
5. คู่มือฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ หรือวีดิโอเทป เกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัว เด็กที่มีปัญหาสุขภาพ เด็กที่ติดยาเสพติด ยาอาชญากร เด็กปัญญาอ่อน และเด็กที่มีพรสวรรค์พิเศษ
6. สัมภาษณ์เด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่ควรจะเป็นและปัญหาเด็กติดยาเสพติด ปัญหาอาชญากร
7. พาไปเยี่ยมศาลคดีเด็กหรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และสัมภาษณ์เด็กเหล่านั้นเพื่อไต่ถามที่มาของปัญหา
8. จัดอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับลักษณะของเด็กวัยรุ่นตอนต้น อาชญากรวัยรุ่น ปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาทางการศึกษา และเสนอวิธีแก้ไข
9. สังเกตครูแนะแนวในขณะที่แนะแนวเด็กโดยผ่านทางห้องกระจก
10. เขียนรายงานแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการแนะแนวจำลอง
11. ร่วมประชุมกับครูหรือกลุ่มครูที่ประชุมเกี่ยวกับเด็กโดยทั่ว ๆ ไป หรือเกี่ยวกับปัญหาทางระเบียบวินัย
12. สังเกตการแก้ปัญหาของครูเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยในชั้นเรียน
13. ทำบันทึกเวรยามาเรียนของนักเรียนที่มีปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพ ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมของเด็กเหล่านั้นด้วย
14. ช่วยครูในการตรวจสุขภาพ ชั่งน้ำหนัก และวัดความสูงของนักเรียน
15. ช่วยครูในคานจัดสถานที่ จัดชั้นเรียน ดูแลความสะอาด แสงสว่าง และทางลมในห้องเรียน

ประสบการณ์อื่น ๆ ที่นักศึกษาอาจฝึกปฏิบัตินอกเวลา ได้แก่

1. ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล และเขียนรายงานเสนอผลการศึกษาเด็กเป็นราย

บุคคล

2. สร้างสังคมนิติ (Sociogram)

3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนโดยผ่านห้องกระจกและเขียนรายงาน

งาน

4. ศึกษาเปรียบเทียบเด็กที่มีระดับสติปัญญา ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน

5. ศึกษาครอบครัวที่มีลักษณะและสถานภาพต่าง ๆ กัน

6. รวบรวมปัญหาของเด็กเล็กและเด็กโต แล้วเสนอทางแก้ไข

ประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่สถาบันฝึกหัดครูควรจัดขึ้นในภาคเรียนที่สอง ในขณะที่นักศึกษากำลังศึกษาวิชาจิตวิทยาการศึกษา วิชาการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ควรมีดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร โครงการศึกษา และประมวลการสอนต่าง ๆ

2. ศึกษาหนังสือแบบเรียน คู่มือครู เอกสารประกอบการสอนวิชาเอก-โท ตามสายที่ตนเรียนมา

3. ศึกษารายการวิทยุโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและเรียนรู้อีก

4. แนะนำให้รู้จักและให้ทำรายชื่อสถาบัน แหล่งความรู้ และแหล่งอุปกรณ์การสอนที่บริการให้ยืมหรือให้เปล่า เช่น ห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักข่าวสารและสถานทูต เป็นต้น

5. ชมภาพยนตร์แสดงสภาพชั้นเรียน และการเรียนการสอนทั้งของไทยและของต่างประเทศ

6. ชมเทปบันทึกภาพและฟังจากเทปบันทึกเสียงในขณะที่มีการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยนักศึกษาดูสอนรุ่นก่อนเป็นผู้สอน

7. วิจารณ์การเรียนการสอนจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ และเทปบันทึกเสียง

8. สังเกตการสอนของครูประจำการในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ จากโรงเรียนสาธิต

หรือโรงเรียนใกล้เคียง

9. สังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน และพฤติกรรมของครูและนักเรียน โดยผ่านทางห้องกระจก

10. สังเกตและวิพากษ์วิจารณ์การสาธิตการสอนของนักศึกษาที่ฝึกสอนแล้ว และสอนได้ค้ ซึ่งอาจจะเป็นการสอนเด็กนักเรียนที่จัดเป็นพิเศษแล้วถ่ายไว้ในเทปบันทึกภาพ หรือเป็นการสาธิตการสอนโดยตรงก็ได้

11. ฝึกการเล่านิทาน เล่าเรื่อง การรายงานข้อเท็จจริง และสอนบทเรียนสั้น ๆ

12. ฝึกใช้ภาษา สำเนียง และท่าทางในขณะที่เล่านิทานหรือเล่าเรื่อง

13. ฝึกร้องเพลง รำไทย กิจกรรมเข้าจังหวะ และการเล่นเกมต่าง ๆ

14. ฝึกพูด ฝึกอ่านออกเสียงในห้องปฏิบัติการทางภาษา

15. ฝึกอ่านทำนองเสนาะจากแผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียง

16. ฝึกเขียนกระดานคำ ฝึกเขียนบัตรคำ ฝึกเขียนตัวอักษรกราฟฟิก

17. ฝึกวาดภาพเส้นอย่างง่าย ๆ เพื่อใช้ประกอบคำอธิบายในการฝึกสอน

18. ฝึกสัมภาษณ์อาจารย์ และเพื่อนนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการศึกษา ปัญหาเด็ก และ ฯลฯ

19. ฝึกใช้อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางภาษา

20. ฝึกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัย ตลอดจนรู้จักวิธีเก็บรักษาด้วย เช่น แผ่นเสียง สไลด์

เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ และเครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

21. ฝึกทำสื่อการสอนแบบง่าย ๆ เช่น ผนังภาพ หุ่นจำลอง ป้ายนิเทศ กระดานผ้าดำ กระจก กระดานแม่เหล็ก และกระดานไฟฟ้า

22. ฝึกเลือกใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับเนื้อหาและวิธีสอน

23. ฝึกใช้สื่อการสอนชนิดต่าง ๆ ในสภาพห้องเรียนจำลอง

24. ฝึกทักษะต่าง ๆ ในการสอน โดยใช้การสอนแบบจุลภาค เช่น การนำเข้าสู่บทเรียน การตั้งคำถาม การติชม และการสรุป เป็นต้น

25. ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมในการเรียนการสอนอย่างมีระเบียบระบบ เพื่อช่วยให้นักศึกษามองเห็นข้อบกพร่องของตนได้อย่างชัดเจน และสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องในการสอนให้ดียิ่งขึ้น

26. สังเกตและแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อการสาธิตการสอน ซึ่งทำโดยเพื่อนนักศึกษา หรือการปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค
27. ทดลองสอนเพื่อน โดยถ่ายเทบันทึกภาพการสอนของตนไว้ แล้วนำมาศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของตน เพื่อจะได้เห็นขอบกว้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข
28. กำหนดให้ไปสังเกตการเรียนการสอน ณ โรงเรียนสาธิต หรือโรงเรียนใกล้เคียงวิทยาลัยเป็นช่วงครึ่งบางคราว เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้สภาพโรงเรียนและการเรียนการสอนที่แท้จริง
29. ให้นักศึกษามีโอกาสเกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา
30. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติเป็นครั้งคราว ในฐานะ "ครูช่วยสอน" หรือ "ผู้ช่วยครู" ในขณะที่เรียน "วิชาศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ" หรือวิชาการศึกษาวิชาต่าง ๆ ภายใต้งานนิเทศอย่างใกล้ชิดของครูประจำชั้น
31. ทำบัตรคำยากที่นักเรียนมักอ่านผิด พหูพจน์ และสะกดผิด
32. ช่วยสอนเด็กเรียนอ่อนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อเรียนและทำงานให้ทันเพื่อน
33. ทำงานกับเด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงมาก ๆ ซึ่งผิดจากเพื่อนในชั้น
34. เขียนรายงานการได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับนักเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติเป็นครั้งคราวนั้น ๆ
35. ไปเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ สถาบันในชุมชน และสถาบันต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อหาความรู้เกี่ยวกับโรงเรียน พื้นฐานชุมชน และแหล่งวิทยากรต่าง ๆ
36. เขียนรายงานการไปเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ สถาบันในชุมชน และสถานที่ต่าง ๆ ที่ตนไปมา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่สถาบันเหล่านั้นควรปรับปรุง
37. ทำสมุดภาพ รวบรวมข่าว และบทความทางการศึกษาโดยจัดเข้าแฟ้มเป็นสัดส่วน

ในภาคเรียนที่สาม นักศึกษาจะต้องฝึกทักษะเกี่ยวกับการสอนให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น ประสพการณ์วิชาชีพครูที่สถาบันฝึกหัดครูควรจัดให้แก่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในขณะที่กำลังเรียน วิชาวิธีสอนเอก-โท คือวิธีสอนกลุ่มทักษะ (ไทย, อังกฤษ, คณิต) และวิธีสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสพการณ์ชีวิต (สังคม, วิทย) และวิชาการประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ ควรมี ดังนี้

1. ให้นักศึกษาได้ฝึกและคุ้นเคยกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบหน่วย การสอนโดยวิธีแบ่งกลุ่ม การสอนแบบจัดครูเป็นคณะ การสอนแบบแสดงบทบาท การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบให้คนควาหาความรู้ด้วยตนเอง หรือแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบสาธิต ทดลอง และปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. ฝึกการสอนแบบจุลภาค (Micro - Teaching) ให้เข้มข้นยิ่งขึ้นโดยฝึกให้ครบทุกทักษะ เป็นต้นว่า ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน การเร้าความสนใจ การใช้คำถาม การเสริมกำลังใจ การเสริมสร้างบุคลิกภาพ การใช้วาจาภิรยาท่าทาง การใช้กระดานดำ การใช้สื่อการสอน การเล่าเรื่อง การสรุปบทเรียน ซึ่งนักศึกษาอาจฝึกกับนักเรียนจริงก็ได้ หรือฝึกทดลองสอนเพื่อนโดยใช้เทปบันทึกภาพเข้าช่วย แล้วให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์พฤติกรรม การสอนของตนและของเพื่อนเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น

3. ให้นักศึกษาลดทัศนวิจารณ์ข้อบกพร่องในการทดลองสอนเพื่อนในชั้นเรียน เกี่ยวกับควยวิธีสอนแบบต่าง ๆ อย่างจริงจัง มีเหตุผล พร้อมทั้งเสนอแนะข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไข

4. ดูและฟังสภาพจำลองการเรียนการสอนจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ และเทปบันทึกเสียง อีก 1-2 ครั้ง เพื่อให้เกิดความมั่นใจก่อนที่จะออกไปเป็น "ผู้ช่วยครู" หรือ "ครูช่วยสอน" ในภาคเรียนนี้

5. สังเกตการสาธิตการสอน ซึ่งสาธิตโดยครูผู้ชำนาญหรืออาจารย์ผู้สอนวิธีสอน

6. สังเกตและวิพากษ์วิจารณ์การสาธิตการสอนของนักศึกษาที่เคยฝึกสอน และสอนได้ ซึ่งเรื่องนี้วิทยาลัยอาจถ่ายทำไว้ในเทปบันทึกภาพ หรือขอให้นักศึกษาตัวจริงมาสาธิตการสอนเลยได้ยิ่งดี จะทำให้นักศึกษาที่กำลังเรียนวิธีสอนเกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น

7. ฝึกวิเคราะห์ และประเมินผลตนเองเกี่ยวกับการสอน จะทำให้นักศึกษารู้จัก

หมั่นคิดหาเหตุผลว่า ทำไมจึงสอนไม่ดี และควรแก้ไขอย่างไร

8. ฝึกวัดและประเมินผลข้อสอบ
9. ฝึกสร้างข้อสอบทั้งแบบปรนัยและอัตนัย
10. รวบรวมเอกสารและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่จะต้องสอนไว้เป็นสัดส่วน เพื่อสะดวกในการใช้ประกอบการสอน
11. สะสมและรวบรวมสื่อการสอนไว้ประกอบการสอนให้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหารูปภาพสี แผนที่ แผนภูมิ เพราะในโรงเรียนชนบทหาสิ่งเหล่านี้ได้ยาก
12. ให้ศึกษาหนังสือคู่มือการสอนที่วิทยาลัยครูแจกจำหน่ายล่วงหน้า ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกสอนและเป็นการทบทวนวิธีสอนแบบต่าง ๆ ด้วย
13. ฝึกทำโครงการสอน และบันทึกการสอนอย่างละเอียดให้มากที่สุด จะช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจวิธีสอนดีขึ้น
14. กำหนดให้นักศึกษาได้สังเกตการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมโดยช่วยปฏิบัติการสอนในฐานะ "ครูช่วยสอน" หรืออาจให้ไปสังเกตการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนและช่วยปฏิบัติงานสอนในฐานะ "ผู้ช่วยครูฝึกสอน" ในระดับชั้นใดชั้นหนึ่ง เป็นเวลา 1-2 สัปดาห์ ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดของครูประจำชั้น
15. กำหนดให้นักศึกษาได้เป็นรายบุคคล และสร้างสังคมมีทิศทางไปสังเกตการสอน และมีส่วนร่วมช่วยสอน
16. กำหนดให้ช่วยครูเตรียมสื่อการสอน
17. ช่วยครูรวบรวมอุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ เพื่อแสดงนิทรรศการและป้ายนิเทศ
18. ช่วยครูตรวจ และให้คะแนนงานของนักเรียน
19. ช่วยสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มเล็ก ๆ ในวิชาที่เด็กเรียนอ่อน เช่น การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ และอื่น ๆ เป็นต้น
20. ช่วยสอนวิชาที่ตนเองนัดในชั้นเรียนปกติ เป็นครั้งคราว โดยได้วางแผนกับครูประจำชั้นล่วงหน้าแล้ว ทั้งด้านบันทึกการสอนและวิธีสอน
21. ช่วยครูในด้านกาณ์นำร้องเพลง เล่นดนตรี แสดงการเล่นที่เป็นจังหวะ การแข่งขันทายปัญหา การเล่นเกมต่าง ๆ ตลอดจนการอ่านทำนองเสนาะ

22. ช่วยครูในด้านการจัดให้นักเรียนแสดงละคร แสดงบทบาท และอื่น ๆ ในชั้นเรียน

23. ช่วยครูจัดหาภาพนิ่ง ภาพยนตร์ และภาพยนตร์ประกอบการสอน

24. ช่วยทำรายการคำยากที่นักเรียนมักจะสะกดผิด อ่านผิด พูดผิด

25. ช่วยสอนนักเรียนให้รู้จักคนควาหาศัพท์จากพจนานุกรม และสารานุกรม

26. ช่วยเหลือหรือแนะนำนักเรียนในด้านการเลือกหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจ หรือหนังสือสำหรับอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน

27. ช่วยนักเรียนในกลุ่มเล็ก ๆ ในการรวบรวมเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับเสนอผลรายงานในชั้น

28. ช่วยนักเรียนทำสมุดภาพ สมุดข่าว สมุดศิลปะ และอื่น ๆ

29. เล่านิทานหรือเกร็ดความรู้ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตให้นักเรียนฟัง

30. ช่วยครูจัดชั้นเรียน และจัดห้องเพื่อการสอบ

31. ช่วยครูคุมสอบ

32. ช่วยครูตรวจข้อสอบและทำคะแนนผลการสอบ

33. ช่วยครูตรวจสุขภาพ ชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงของนักเรียน

34. ช่วยครูเรียกชื่อนักเรียน และบันทึกเวลามาเรียนของนักเรียน

35. ช่วยครูทำระเบียบสะสม

36. ทำรายการปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านการเรียน และปัญหาทั่วไปของนักเรียน พร้อมทั้งเสนอข้อแก้ไขหรือข้อป้องกันเสนอต่อครูประจำชั้น

37. สังเกตกิจกรรมโฮมรูม

38. มีส่วนช่วยครูในการจัดกิจกรรมโฮมรูมในชั้นเรียนที่ตนไปสังเกตการเรียน

การสอน

39. ช่วยครูคุมชั้นเรียน ในขณะที่ครูตรวจงานหรือทักประชุม

40. ช่วยดูแลนักเรียนเวลารับประทานอาหารกลางวัน

41. ช่วยดูแลนักเรียนในห้องและในสนามขณะหยุดพัก

42. มีส่วนช่วยเด็กนักเรียน และครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวันพิเศษต่าง ๆ เช่น วันเด็ก วันเข้าพรรษา วันเฉลิมพระชนมพรรษาและวันปิยะมหาราช เป็นต้น

43. มีส่วนช่วยในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชั้น เช่น การจัดนิทรรศการ ทางวิชาการ การแข่งขันทายปัญหาระหว่างห้อง การแข่งขันกีฬา หรือกิจกรรมของชุมนุมต่าง ๆ เป็นต้น

44. แนะนำเกมสื่การเล่่นต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง

45. เข้าร่วมกิจกรรมและงานเทศกาลของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนมีส่วนร่วมด้วย เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา และวันลอยกระทง เป็นต้น

46. ช่วยครูคูนักศึกษาออกไปศึกษานอกสถานที่

47. เขียนรายงานการสังเกตการสอน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดที่ได้ประสบมาในระยะที่ไปสังเกตการเรียนการสอน 1-2 สัปดาห์ ณ โรงเรียนนั้น ๆ

ทางที่คั้นนี้ ถ้าเป็นไปได้ สถาบันฝึกหัดครูควรจัดให้นักศึกษาได้ไปสังเกตการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมช่วยครูทำงาน ณ โรงเรียนที่นักศึกษาจะต้องไปฝึกสอนในภาคเรียนต่อไป จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่นักศึกษา เพราะนอกจากจะได้เตรียมตัวเพื่อที่จะเป็น "ครูฝึกสอน" โดยได้รับประสบการณ์จากการสังเกตการสอน การมีส่วนร่วมช่วยครู และเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างนักศึกษากับครูในโรงเรียนฝึกสอน กล่าวคือ นักศึกษาจะได้พบปะ รู้จัก และสามารถเข้ากันได้กับบุคคลทุกระดับทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ทั้งยังจะได้เรียนรู้ระบบการทำงาน เข้าใจสภาพและปัญหาของโรงเรียนและของชุมชน ตลอดจนรู้จักเด็ก ๆ ที่ตนจะต้องสอนล่วงหน้าด้วย แต่ถาทางสถาบันฝึกหัดครูมีอาจจัดให้นักศึกษาไปสังเกตการเรียนการสอนและมีส่วนร่วมดังกล่าว ณ โรงเรียนฝึกสอนได้ จำต้องจัดให้นักศึกษาไปสังเกตการเรียนการสอน ณ โรงเรียนอื่น ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันฝึกหัดครูจะต้องกำหนดวันพานักศึกษาไปเยี่ยมโรงเรียนฝึกสอนหรือกำหนดให้นักศึกษาได้ไปเยี่ยมโรงเรียนเองก่อนที่จะออกฝึกสอนในภาคเรียนต่อไป ทั้งนี้เพื่อที่จะได้พบปะและรู้จักครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ครูอื่น ๆ และเด็ก ๆ ที่ตนจะต้องสอนก่อนออกฝึกสอนล่วงหน้า ตลอดจนศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนและของชุมชนด้วย นับว่าเป็นการเตรียมตัวเตรียมใจที่ดีก่อนออกฝึกสอน

นอกจากนี้ สถาบันฝึกหัดครูควรที่จะกำหนดให้นักศึกษาได้ใช้เวลาว่างนอกเวลาปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ด้วย

1. เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสถาบันในชุมชนที่อยู่ที่กลับบ้าน ใกล้สถาบันฝึกหัดครู หรือที่ทางสถาบันฝึกหัดครูติดต่อไว้ให้เรียบร้อยแล้ว
2. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ตามสถาบันในชุมชนต่าง ๆ กับกิจกรรมที่ทางสถาบันนั้น ๆ จัดขึ้น
3. ทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชนในศูนย์เยาวชน ศูนย์สันตนาถาร สมาคมวายเอ็มซีเอ (YMCA) วายดับบลิวซีเอ (YWCA) เนทรนารี อนุภาชาค และลูกเสือ
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมเยาวชนต่าง ๆ ของยุวพุทธิกสมาคม ยุวสมาคม สมาคมสตรีบำเพ็ญประโยชน์ เป็นประโยชน์ สมาคมสตรีอาสาสมัคร โรงเรียนสอนศาสนาวันอาทิตย์ที่มตามวัดต่าง ๆ และโฮลท์สท์ยูนิต เป็นต้น
5. มีส่วนร่วมในงานอาสาสมัครต่าง ๆ เช่น โรงเรียนตาบอด สถานเลี้ยงเด็กอ่อน สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า สถานพักฟื้นคนชรา โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และโรงพยาบาลเด็ก เป็นต้น
6. ช่วยสอนเด็กและผู้ใหญ่ในงานด้านศิลปะต่าง ๆ ที่คนมีความถนัดมีความสามารถเป็นพิเศษ เช่น การปั้น แกะสลัก วาดรูป จัดดอกไม้ ทำอาหารคาวหวาน รำไทย สอนหนังสือ สอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ตามที่องค์การและหน่วยงานอาสาสมัครต่าง ๆ จัดขึ้นตามความต้องการของผู้เรียน

อนึ่ง ในปลายภาคเรียนที่ 3 ก่อนที่จะส่งนักศึกษาออกฝึกสอนประมาณ 10 วัน สถาบันฝึกหัดครูจะต้องจัดปฐมนิเทศหรือสัมมนานักศึกษาก่อนที่จะถูกส่งไปฝึกสอน โดยใช้เวลาปฐมนิเทศหรือสัมมนา 3 - 5 วัน ด้วยการจัดรายการดังนี้

1. ทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ความสำคัญของการฝึกสอน การวัดและประเมินผลการฝึกสอน และการปฏิบัติตนในระหว่างฝึกสอน
2. เชิญวิทยากรในชุมชนมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่นักศึกษาจะออกฝึกสอน

3. ประชุมนักศึกษากลุ่มย่อยของแต่ละหน่วยฝึกสอน แล้วเชิญครูใหญ่และครูพี่เลี้ยงแต่ละโรงเรียนเข้าประจำกลุ่ม เพื่อแนะนำให้นักศึกษาใครซักคนลงหน้า เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โอกาสนี้ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยงแต่ละโรงเรียนฝึกสอนควรได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนฝึกสอน สิ่งที่โรงเรียนฝึกสอนต้องการจากนักศึกษาและให้โอกาสนักศึกษาซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ อย่างเป็นกันเอง ในโอกาสเดียวกันนี้โรงเรียนควรแจ้งเรื่องชั้นเรียนและวิชาที่นักศึกษาจะต้องฝึกสอนด้วยเลย เพื่อให้นักศึกษาจะได้มีเวลาจัดเตรียมวางแผนการสอนล่วงหน้า

4. ควรให้นักศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอนมาแล้ว ได้มาเล่าถึงประสบการณ์สิ่งประทับใจในการฝึกสอน การเผชิญและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบมา ตลอดจนการปฏิบัติตนและการวางตนให้เหมาะสมในฐานะ "ครูฝึกสอน" จะทำให้นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนคลายความกังวลใจ และเพิ่มความมั่นใจในการออกฝึกสอนมากขึ้น เนื่องจากได้รับความรู้และรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ จากเพื่อนนักศึกษาคู่ที่ เคยออกฝึกสอนแล้วด้วยการซักถามอย่างเต็มที่ ซึ่งจะดีกว่าให้อาจารย์เป็นผู้แนะนำ อาจารย์ควรเป็นเพียงผู้ช่วยหรือผู้คอยสรุปเท่านั้น

5. แยกกลุ่มตามวิชาเอก-โท แล้วเชิญนักศึกษาที่ฝึกสอนแล้วและสอนได้ดีเด่น มาสาธิตการสอน แนะนำการใช้และการผลิตสื่อการสอนซึ่งผลิตจากวัสดุราคาถูกและใช้ได้ผลดีแก่เพื่อนนักศึกษาที่จะออกฝึกสอน

6. แผนกประสบการณ์วิชาชีพและภาควิชาต่าง ๆ ควรร่วมมือกันจัดสาธิตการสอนโดยเชิญครูอาจารย์ที่สอนดีเด่นในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จากโรงเรียนสาธิตหรือโรงเรียนใกล้เคียง หรืออาจารย์ผู้สอนวิธีสอนมาสาธิต ทั้งนี้เพื่อเป็นการทบทวนวิธีการสอน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้เห็นแบบอย่างที่ดี และสามารถจดจำนำไปปฏิบัติในการฝึกสอนได้

7. อาจให้นักศึกษาได้ทบทวนการทำโครงการสอน บันทึกการสอน ทดลองฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยการสอนแบบจุลภาคอีกครั้งหนึ่ง โดยให้นักศึกษาฝึกสอนรุ่นก่อนเป็นที่เลี้ยงของนักศึกษาที่จะออกฝึกสอน นับว่าเป็นการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการสอนที่วิธีหนึ่ง

กิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในระหว่างฝึกสอน

ในภาคเรียนที่ 4 หลังจากที่นักศึกษาได้เรียนวิชาการต่าง ๆ ทั้งวิชาพื้นฐาน สามัญ วิชาเฉพาะ และวิชาการศึกษิต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกเป็นพื้นฐานตาม หลักสูตรการฝึกหัดครู และได้มีประสบการณ์ตรงจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ ในระยะก่อนออกฝึกสอนแล้ว นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน "วิชาศึกษา.234 ประสบการณ์ วิชาชีพภาคปฏิบัติ 1" คือ การฝึกสอนทุกคนเป็นเวลาครึ่งภาคเรียน หรือประมาณ 10 สัปดาห์ ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติที่ทางสถาบันฝึกหัดครูและโรงเรียนฝึกสอนควรร่วมมือ กันจัดให้แก่ศึกษาในระยะฝึกสอน ควรมีดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

1. ครูใหญ่ รุมนิเทศนักศึกษาฝึกสอนเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ฝึกสอน และหน้าที่และลักษณะของเขตของงานที่นักศึกษาพึงปฏิบัติ ตลอดจนแนะนำครูพี่เลี้ยง ครูอื่น ๆ ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนด้วย
2. ให้นักศึกษาสังเกตวิธีสอนและเทคนิคการสอนของครูพี่เลี้ยงและครูอื่นที่เข้ามาสอนในชั้นตลอดสัปดาห์แรก และให้สังเกตเรื่อยไปในชั่วโมงว่างของตนในสัปดาห์ต่อไปด้วย
3. วางแผนการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาว
4. กำหนดให้ทำโครงการสอน บันทึกการสอนวิชาที่ต้องสอนในสัปดาห์ต่อไป ลงหน้าหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ตรวจแก้ไขหรือแนะนำเพิ่มเติม ลงหน้า ตลอดจนเตรียมสื่อการสอนให้พร้อมและเหมาะสมกับบทเรียนแต่ละบทด้วย การทำ บันทึกการสอนต้องส่งให้ตรวจล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์เสมอ
5. ศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและเวลาหยุดพัก ตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของการฝึกสอน เพื่อพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม
6. สร้างสังคมนิติ (Sociogram) ของเด็กในชั้นเรียน
7. ช่วยครูในการเตรียมสื่อการสอน
8. ช่วยครูมอบทวนวิชาและควบคุมการทำงานของเด็กที่เรียนซ้ำเพื่อเรียนให้ทัน

เพื่อขณะสังเกตการสอน

9. ในปลายปีภาค ครูอาจเริ่มให้สอนสัก 1-2 วิชาโดยเริ่มเลือกสอนวิชาที่ นักศึกษานัดมากที่สุด เพียง 1-2 ชั่วโมงเท่านั้นครูผู้เลี้ยงจะคอยช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการ สอนนักศึกษาได้ถูกต้อง

สัปดาห์ที่ 2-10 ให้เริ่มปฏิบัติลงมือสอนจริง ซึ่งนักศึกษาควรจะปฏิบัติเพื่อให้ได้ ประสบการณ์ตรง ดังนี้

1. ให้นักศึกษาเริ่มลงมือสอนทีละน้อย วันละ 1-2 ชั่วโมงก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เพิ่มชั่วโมงสอน เพิ่มวิชาสอนให้ครบตามกำหนดเมื่อนักศึกษามีทักษะและความคล่องตัวมากขึ้นในปลายสัปดาห์ที่สอง พร้อมทั้งเริ่ม มอบงานหน้าที่ครูประจำชั้นให้

2. ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการ เป็นครูประจำชั้นอย่างเต็มภาคภูมิ โดย ให้งมือทำกิจกรรมต่อไปนี้

- 2.1 ทำสมุดเรียกชื่อนักเรียน และบันทึกเวลามาเรียนของนักเรียน
- 2.2 ทำระเบียบสะสมต่าง ๆ ของนักเรียน
- 2.3 ตรวจสอบสุขภาพ และความสะดวกของนักเรียนทุกสัปดาห์
- 2.4 ดูแลความสะอาด แสงสว่าง และทางลมในห้องเรียนเพื่อจัดชั้นเรียน
- 2.5 จัดสถานที่เพื่อการ เรียนการสอนในบางวิชา และเพื่อการคุมสอบ
- 2.6 จัดกิจกรรมโฮมรูม
- 2.7 ตรวจงานและให้คะแนนงานของนักเรียน
- 2.8 ออกข้อสอบ
- 2.9 คุมสอบ
- 2.10 ตรวจข้อสอบ และทำคะแนนผลการสอบ

3. ช่วยนักเรียนที่ขาดเรียนเพราะเจ็บไข้หรือมีปัญหาในการเรียนเป็นรายบุคคล ในด้านการทำงานเพิ่มเติม เพื่อเรียนให้ทันเพื่อน

4. ช่วยสอนพิเศษให้กับกลุ่มนักเรียนที่เรียนอ่อน หลังเวลาเลิกเรียนแล้ว
5. มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของชั้นเรียนที่ตนสอน

6. จิตนันทนาการและปายนิเทศเฉพาะวิชาภายในห้องเรียน หรือระหว่างห้อง
แต่ภายในระดับชั้นเรียนเดียวกัน

7. ได้มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ยื่น ๆ กล่าวคือ

- 7.1 เป็นครูเวรดูแลนักเรียน
- 7.2 ควบคุมการเข้าแถว
- 7.3 ดูแลนักเรียนรับประทานอาหารกลางวัน
- 7.4 แนะนำ และดูแลนักเรียนเล่นเกมสันทนาการในสถานที่และกลางแจ้ง
- 7.5 ช่วยครูพยาบาล ตรวจสอบสุขภาพ ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียน
- 7.6 ช่วยบรรณารักษ์ทำบรรณานิตินี้ เลานิทาน และแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ หรือหนังสือที่ให้ความสุขสนานเพลิดเพลินแก่นักเรียน
- 7.7 ช่วยบรรณารักษ์ ดำเนินการให้ยืมหนังสือ และดูแลนักเรียนขณะอยู่ในห้องสมุด
- 7.8 ช่วยครูในการจัดกิจกรรมในห้องปฏิบัติการทางภาษา
- 7.9 ช่วยทำงานธุรการในส่วนงานของครูใหญ่
- 7.10 ช่วยวิเคราะห์ และสร้างข้อทดสอบ

8. มีส่วนร่วมในการช่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังต่อไปนี้

- 8.1 จิตนันทนาการทางวิชาการ และนันทนาการในวันสำคัญต่าง ๆ
- 8.2 จัดงานแสดงต่าง ๆ ของโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ
- 8.3 จัดเตรียมการเพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสรวมกิจกรรมของโรงเรียน หรือของชุมนุม
- 8.4 จัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนประจำสัปดาห์
- 8.5 จัดอภิปรายหรือโต้วาทีเกี่ยวกับปัญหาสังคม ปัญหาทางการศึกษา และอื่น ๆ
- 8.6 จัดวรรณคดีสัญจร หรือโบราณคดีสัญจร เยี่ยมสถานที่ที่น่าสนใจต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดี ในโบราณคดี และในประวัติศาสตร์
- 8.7 ดูแลนักเรียนเมื่อพาไปทัศนศึกษา

- 8.8 จัดการแข่งขันกีฬา
- 8.9 จัดฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง และฟิล์มสตริป
- 8.10 ให้ความแนะนำนักเรียนในการจัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ หรือวารสารของโรงเรียน
- 8.11 ดูแลนักเรียนที่ออกไปให้บริการแก่ชุมชน
- 8.12 มีส่วนร่วมในงานบริการทางสังคมของโรงเรียน
9. เข้าร่วมประชุมครูในโรงเรียน
10. มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาคมครูและบุคลากร
11. ให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนซึ่งกันและกันและกันขณะทำการฝึกสอน
12. ประชุมร่วมกัน ระหว่างอาจารย์นี้เทศก์กับนักศึกษาฝึกสอนทุกคนในหน่วยฝึกสอนเดียวกัน ทุกสัปดาห์
13. มีการประชุมปรึกษาร่วมกันระหว่างอาจารย์นี้เทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกสอนทุกคนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อปรับปรุงการฝึกสอนของนักศึกษาให้ดีขึ้น
14. มีการพบปะเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นส่วนบุคคลระหว่างนักศึกษาฝึกสอนกับครูพี่เลี้ยง หรือระหว่างนักเรียนฝึกสอนกับอาจารย์นี้เทศก์ เพราะนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลทั้งด้านความคิด บุคลิกและด้านการปฏิบัติการสอน ในการพบปะกันเป็นส่วนบุคคลนั้น ผู้พบกันสามารถที่จะตั้งคำถามและตอบโต้กันได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ของแต่ละคนอย่างแท้จริง นับว่าก่อให้เกิดคุณค่าทางการศึกษา และความรับผิดชอบในความคิดของแต่ละบุคคลได้
15. ให้นักศึกษามีโอกาสปรึกษาปัญหาณ์อาจารย์นี้เทศก์ ณ สำนักงานประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยของตน
16. มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและสื่อการสอนระหว่างหน่วยฝึกสอน
17. ให้นักศึกษาฝึกสอนสวยวิชาเอก-โทเดียวกันและฝึกสอนอยู่ ณ โรงเรียนเดียวกัน ร่วมกันทำสื่อการสอนไว้ใช้ร่วมกัน และยกให้เป็นสมบัติของโรงเรียน หรือวิทยาลัยของตน เมื่อสิ้นสุดการฝึกสอนแล้ว

18. ศูนย์สื่อการสอนในวิทยาลัยครู ให้คำแนะนำแก่นักศึกษาในการผลิตและบริการให้ยืม - สื่อการสอนเพื่อการฝึกสอน
19. นักศึกษาได้รับสิทธิพิเศษจากแผนกโสตทัศนศึกษาของวิทยาลัยครูในค่านบริการเพื่อการผลิตสื่อการสอน และค่านบริการให้ยืมใช้สื่อการสอนนอกสถานที่
20. นักศึกษาได้รับสิทธิพิเศษจากห้องสมุดของวิทยาลัยในค่านบริการขยายเวลายืมและปริมาณการยืมหนังสือสำหรับนักศึกษาฝึกสอนจากกำหนดปกติ
21. เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า แผนกประสบการณ์วิชาชีพทำความเข้าใจความตกลงกับห้องสมุดในการจัดบริการพิเศษให้แก่นักศึกษาฝึกสอน ด้วยการจัดห้องสมุดฝึกสอนเป็นพิเศษ อาจอยู่ส่วนหนึ่งของห้องสมุด หรืออาจแยกพิเศษจัดเป็นอีกห้องหนึ่งก็ได้ หรือมอบให้อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกประสบการณ์วิชาชีพได้ยิ่งดี
22. มีอาจารย์นิเทศก์ท่านหนึ่งประจำอยู่ ณ โรงเรียนฝึกสอน เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนในช่วงสัปดาห์แรก
23. นักศึกษาได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาเป็นประจำหรือสม่ำเสมอ
24. นักศึกษาได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากภาควิชาการต่าง ๆ เมื่อเกิดปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ โดยอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้เสนอและดำเนินการ
25. นักศึกษาหมุนเวียนผลัดกันกลับมาประชุม ณ วิทยาลัยทั้งสองสัปดาห์ เพื่อประชุมทางวิชาการและเพื่อปรับปรุงการฝึกสอนให้ดีขึ้น
26. นักศึกษาได้สัมมนาฝึกสอนในระหว่างฝึกสอน 2 ครั้ง การสัมมนาระหว่างฝึกสอนมีคุณค่ามากต่อการฝึกสอน เพราะจะทำให้ให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้รับความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ และหลังสัมมนาแล้วนักศึกษายังมีโอกาสนำความรู้และแนวคิดที่ได้รับไปปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลทางจิตใจอีกด้วย คือทำให้นักศึกษารู้ว่ามีใครเขาเพียงคนเดียวที่มีปัญหา แะเพื่อน ๆ ก็มีปัญหาเช่นกัน ดังนั้นสถาบันฝึกหัดครูควรจัดสัมมนาในระหว่างฝึกสอนใหม่มากครั้ง อย่างน้อยสัก 2 ครั้ง ๆ ละ 2-3 วัน ซึ่งสถาบันฝึกหัดครูควรจัดทำเพื่อให้นักศึกษาฝึกสอน ดังนี้
- 26.1 แยกกลุ่มสัมมนาตามสายวิชาที่นักศึกษาต้องฝึกสอนจริง แทนการแยกกลุ่มตามสายวิชาเอก-โท

- 26.2 ให้นักศึกษาฝึกสอนเสนอปัญหาที่ตนประสบมาแล้วเสนอให้เพื่อน นักศึกษาช่วยหาทางแก้ไข อาจารย์เป็นผู้ช่วยสรุป หรือช่วยเสนอแนะเพิ่มเติม
- 26.3 ให้นักศึกษาฝึกสอนที่สอนคิเคิน ทำการสาธิตการสอนให้เพื่อนนักศึกษาชม
- 26.4 ให้อสังเกตรการสาธิตการสอนโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางการสอน หรืออาจารย์ผู้สอนวิธีสอน
- 26.5 จัดนิทรรศการสื่อการสอนที่ทำจากวัสดุราคาถูกไว้เป็นตัวอย่างเพื่อเป็นแนวความคิดแก่นักศึกษาฝึกสอน
- 26.7 แผนกโสตทัศนศึกษาควรมีส่วนร่วมในการสัมมนาฝึกสอนด้วย เพื่อช่วยแนะนำการผลิตการใช้ และการเก็บรักษาสื่อการสอนต่าง ๆ แก่นักศึกษาฝึกสอน
- 26.8 คณะอาจารย์จากภาควิชาต่าง ๆ ควรเข้าร่วมประชุมสัมมนาด้วยเพื่อช่วยเหลือทางด้านวิชาการ นอกจากนั้นเป็นการประเมินผลการสอนของตนจากการฝึกสอนของนักศึกษาใดควรวางวิชาความรู้ ทักษะคติ และทักษะต่าง ๆ ที่ได้ฝึกฝนนักศึกษาในระหว่างเรียนอยู่ในวิทยาลัย นั้น นักศึกษาใดนำไปปฏิบัติได้ผลอย่างไร เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือไม่ ควรจะปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา และวิธีการฝึกฝนอย่างไร จึงจะเหมาะสม และยังเป็นภาระให้ภาควิชาต่าง ๆ ส่วนักในความรับผิดชอบร่วมกันในหน้าที่การเตรียมครู อีกด้วย

27. ให้นักศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลการสอนของตนทุกวันด้วยการให้กรอกข้อความลงในแบบประเมินผลเช่นเดียวกับครูพี่เลี้ยง แล้วจึงนำไปประเมินผลนั้นมาวิจารณ์ และปรึกษาร่วมกันระหว่างนักศึกษากับครูพี่เลี้ยง หรือระหว่างนักศึกษากับอาจารย์นิเทศก์ ทั้งนี้เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าในการฝึกสอนของนักศึกษา

28. อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงควรวิเคราะห์และประเมินผลพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนตัวกันเสมอ

29. การสังเกตการฝึกสอนทุกครั้งนอกจากการติชมโดยตรงตัวต่อตัวแล้ว ควรเขียนคำติชมเป็นลักษณะอักษร ให้นักศึกษาชุดหนึ่งและเก็บสำเนาไว้ชุดหนึ่งด้วย เพื่อใช้ประกอบในการติดตามผลการนิเทศและตัดสินใจการวัดและประเมินผลขั้นสุดท้ายด้วย

30. ด้านการวัดผลนั้น วิทยาลัยครูควรยกเลิกการสอบสอน และเปลี่ยนเกณฑ์การวัดผลจากการให้คะแนนเป็นตัวอักษร (Grade) มาเป็น "ผ่าน" กับ "ไม่ผ่าน" เพราะการสอบสอนเพียงครั้งเดียวไม่อาจวัดทักษะ ความสามารถและการพัฒนาในการสอนได้ ดังนั้นควรเก็บคะแนนจากการสังเกตการฝึกสอนทุกครั้งหรือสอบย่อยไปบ่อยครั้ง จะทำให้นักศึกษาตั้งใจฝึกสอนตลอดภาคการฝึกสอน

31. ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการสอนและการสอบสอน (ถ้ามี) ของตนเองด้วย

32. นักศึกษาควรจะได้มีการสำรวจตนเอง โดยใช้แบบฟอร์มที่วิทยาลัยสร้างขึ้น การสำรวจนี้เป็นการพิจารณาว่า นักศึกษาได้มีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในสถานต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด เพียงพอหรือไม่ รวมทั้งจะได้ทราบถึงผลของประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับนั้น ๆ ว่า ได้ผลดีมากน้อยเพียงใด ควรจะแก้ไขปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง อนึ่งการสำรวจประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติด้วยตนเองนี้ ควรทำสองระยะ คือ ระยะครั้งแรกของภาคฝึกสอนและระยะหลังการฝึกสอนเสร็จสิ้นลงแล้ว ส่วนผลของการสำรวจทั้งสองครั้งนี้ ไม่มีผลต่อคะแนนฝึกสอนของนักศึกษาแต่อย่างใด ทั้งนี้ทำไปเพื่อปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนให้ดีขึ้น และเพื่อให้เหมาะสมที่จะเป็นครูที่ต่อไปในอนาคต

33. ในระหว่างที่กำลังฝึกสอนในช่วงสัปดาห์ที่ 8-10 ทางวิทยาลัยครูควรส่งนักศึกษาที่จะฝึกสอนรุ่นต่อไปให้มาคูนักศึกษาฝึกสอนทำการสอน และให้เป็น "ผู้ช่วยครูฝึกสอน" ในการเตรียมการสอน การทำสื่อการสอน ช่วยสอนเด็กเรียนอ่อนบางคน วิธีนี้จะเป็นผลดีทั้งนักศึกษาที่กำลังฝึกสอน คือจะช่วยให้ตั้งใจสอนมากขึ้น และฝึกเป็นพี่เลี้ยงเพื่อนักศึกษาฝึกสอนไปในตัว และยังเป็นผลดีต่อนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนรุ่นต่อไป โดยได้รู้จักเด็ก รู้จักครู รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และเป็นการฝึกทักษะการสอนบางอย่างไปในตัว ตลอดจนทำให้รู้จักหน้าที่ของครูล่วงหน้าด้วย

กิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในระยะหลังฝึกสอน

หลังจากนักศึกษาฝึกสอนสิ้นสุดการสอนและกลับมาวิทยาลัยแล้ว ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติที่สถาบันฝึกหัดครูควรจัดให้แก่นักศึกษา ควรมีดังนี้

1. ให้นักศึกษาเขียนรายงานเกี่ยวกับประสบการณ์ และปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกสอน พร้อมทั้งเสนอแนะว่า ตนได้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยวิธีใดและผลเป็นอย่างไร
2. ให้นักศึกษาแสดงบทบาทสมมุติ หรือสร้างสถานการณ์จำลอง โดยแต่ละหน่วยฝึกสอนคัดเลือกปัญหาเด่น ๆ ของตนขึ้นมา
3. จัดนิทรรศการการฝึกสอนและประกวดสื่อการสอนซึ่งนักศึกษาแต่ละหน่วยฝึกสอนจัดทำขึ้น จากนั้นมอบให้เป็นสมบัติของวิทยาลัย
4. สัมมนาแยกกลุ่มวิชาตามวิชาเอก-โท กล่าวถึงปัญหาที่เด่น ๆ สำคัญ ๆ ที่นักศึกษาพอจะแก้ไขได้ด้วยตนเอง และเป็นกรณีศึกษา และเทคนิคการสอนเป็นครั้งสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษา
5. เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทางการสอน หรืออาจารย์ผู้สอนวิชาชีพมาสาธิตการสอนแบบต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง
6. ให้โอกาสนักศึกษาที่มีความสำเร็จในการฝึกสอนและสอนได้ดีเด่น มาสาธิตการสอนให้เพื่อนนักศึกษารุ่นเดียวกันชม
7. ประชุมสัมมนานักศึกษาทั้งหมด ให้แต่ละสายวิชาเอก-โท เสนอปัญหา ข้อแก้ไขและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูแก่วิทยาลัย
8. นักศึกษาฝึกสอนร่วมกันสรุปปัญหา และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอน และข้อเสนอแนะ หรือสัมมนาการฝึกสอน ออกเผยแพร่หลังจากการสัมมนาแล้ว เอกสารนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการสอนเมื่อออกไปประ

กอบอาชีพ และยังเป็นประโยชน์ต่อวิทยาลัยในการที่จะปรับปรุงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก

9. ให้นักศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอนเขียนรายงานปัญหาการฝึกสอนของตน เพื่ออาจารย์นิเทศก์จะค้นหาทางช่วยเหลือหรือแก้ไขข้อบกพร่องได้ถูกต้อง

10. ให้นักศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอน ได้ศึกษาวิธีสอนหรือวิชาอื่นเพิ่มเติม เพื่อช่วยเสริมวิธีสอนและเทคนิคการสอน

11. ให้นักศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอน ได้สอนแก่ตัวกับเพื่อน

12. ให้โอกาสนักศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอน ทำการสอนแก่ตัวใหม่อีกครั้งหนึ่ง ณ โรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งเป็นเวลา 1-2 สัปดาห์

13. เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนได้เล่าประสบการณ์ ความประทับใจ และความสำเร็จในการฝึกสอนให้แก่นักศึกษาฝึกสอนรุ่นต่อไป

14. ให้นักศึกษาฝึกสอนที่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอน และทำการสอนได้ดีเด่น สาขิตการสอน การใช้สื่อการสอนให้นักศึกษาที่จะออกฝึกสอนรุ่นต่อไปได้ชม และทางวิทยาลัยควรจะทำภาพถ่ายบันทึกภาพเอาไว้ด้วย เพื่อให้นักศึกษามาศึกษาด้วยตนเองได้

15. ให้โอกาสนักศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการฝึกสอน ได้แสดงความสามารถในการเป็นที่เลี้ยงของนักศึกษาที่จะออกฝึกสอนรุ่นต่อไป หรือเป็นที่เลี้ยงของนักศึกษาที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติในระยะก่อนออกฝึกสอน

16. ให้นักศึกษาประเมินผลโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ เพื่อให้สถาบันฝึกหัดครูปรับปรุงโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพให้ดีขึ้นและเหมาะสมยิ่งขึ้น

17. จัดปัจฉิมนิเทศให้แก่นักศึกษาเป็นครั้งสุดท้ายก่อนสำเร็จการศึกษา ด้วยการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และครูอาจารย์ มาบรรยายหรืออภิปรายให้ความรู้แก่นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

17.1 ระบบการศึกษาและปัญหาการศึกษาของไทย

17.2 แนวโน้มการศึกษาของไทยในอนาคต

17.3 จรรยาครู

17.4 พระราชบัญญัติครู (พ.ร.บ.ครู)

- 17.5 พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน (พ.ร.บ.ข้าราชการพลเรือน)
 17.6 การสมัครงาน และกรม กอง ที่รับผู้สำเร็จวิชาการศึกษาระดับ
 ประกาศนียบัตรชั้นสูง
 17.7 แนวการศึกษาต่อ

การบริหารงานของแผนกประสบการณ์วิชาชีพ

หน่วยงานประสบการณ์วิชาชีพ ควรเป็นหน่วยงานอิสระโดยจัดตั้งขึ้นเป็น "แผนกประสบการณ์วิชาชีพ" และขึ้นตรงต่อผู้บริหารวิทยาลัยครูโดยตรง ทั้งนี้เพราะงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นงานหลัก เป็นหัวใจของการฝึกหัดครู จำเป็นที่หัวหน้าสถาบันจะได้ติดตามและประเมินผลสถานภาพการฝึกหัดครูของสถาบันของตนได้อยู่เสมอ นอกจากนี้ยังสามารถกำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสมได้โดยสะดวก

อีกประการหนึ่ง ถ้าพิจารณาลักษณะงานของหน่วยงานแผนกประสบการณ์วิชาชีพ และความรับผิดชอบแล้ว แผนกนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเจ้าหน้าที่ธุรการประจำ เนื่องจากแผนกประสบการณ์วิชาชีพมีปริมาณงานและบุคลากรที่จะต้องเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก และการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก็จัดทั้งระยะก่อนออกฝึกสอน ระยะฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน ทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรอยู่ทุก ๆ ภาคการศึกษาด้วย นอกจากนี้ลักษณะของงานยังต้องมีการติดต่อกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยครู ซึ่งต้องอาศัยความรวดเร็ว เมื่อเป็นเช่นนั้นแผนกประสบการณ์วิชาชีพจึงจำเป็นต้องเป็นหน่วยงานอิสระเพื่อมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน

เนื่องจากแผนกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นแผนกที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติให้นักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา จนสำเร็จการศึกษา และเกี่ยวข้องกับ การเรียนหลายวิชาของภาควิชาต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารงานของแผนกประสบการณ์วิชาชีพจึงควรจัดในรูปของคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของอาจารย์ผู้สอนในภาควิชาต่าง ๆ อาจารย์

ผู้สอนวิชิสอน อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอาจารย์นิเทศก์ร่วมกันรับผิดชอบ

หน้าที่รับผิดชอบของแผนกประสบการณ์วิชาชีพ พอจะสรุปได้ ดังนี้

1. จัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติให้นักศึกษาทั้งระยะก่อนฝึกสอน ระหว่างฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน
2. ติดตามโรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาไปสังเกตการสอนและฝึกสอน
3. จัดประชุมหรือสัมมนาาร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับฝ่ายโรงเรียนอย่างน้อยปีละครั้ง โดยเชิญทั้งครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ผู้สอนวิชิสอน และอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพเข้าร่วมโปรแกรมด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างวิทยาลัยครูกับฝ่ายโรงเรียนฝึกสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันต่อโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ และเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
4. จัดประชุมสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงโรงเรียนฝึกสอนเกี่ยวกับวิชิสอนและการนิเทศการฝึกสอนให้บ่อยครั้ง เพื่อความเข้าใจและการถือปฏิบัติให้ตรงกัน และเพื่อความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาการฝึกสอน
5. อบรมการนิเทศการฝึกสอนให้แก่อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงใหม่ผู้ซึ่งยังไม่เคยทำหน้าที่นี้เทศหรือพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกสอนมาก่อน
6. จัดและเลือกนักศึกษาส่งไปยังโรงเรียนฝึกสอน โดยพิจารณาจากความสมัครใจและความเหมาะสมเป็นสำคัญ อาทิ เช่น ความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทาง ความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจของนักศึกษา และความสามารถในการจัดวิชาสอนให้นักศึกษาได้ตรงตามวิชาเอก-โทของโรงเรียนฝึกสอน
7. มอบงานนิเทศการฝึกสอนให้แก่อาจารย์นิเทศก์ โดยกำหนดให้อาจารย์นิเทศก์รับผิดชอบจำนวนนักศึกษา และหน่วยฝึกสอนตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล
8. ติดตามผลการปฏิบัติงานการนิเทศการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ อย่างสม่ำเสมอและจริงจัง
9. เป็นศูนย์กลางให้อาจารย์นิเทศก์และภาควิชาต่าง ๆ ร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนทางค่านวิชากร และค่านสื่อการเรียนการสอน

10. จัดสวัสดิการและบริการแก่อาจารย์ใน 'เทศก์' และนักศึกษาฝึกสอนในคานยานพาหนะ รัป-ส่ง หรือบริการการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปนิตเทศการฝึกสอนเพื่อให้สะดวกคล่องตัวและรวดเร็ว

11. ประเมินผลโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติทั้งระยะก่อนฝึกสอน ระยะฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน

งบประมาณ

การบริหารงานและการปฏิบัติงานตาม โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพของสถานฝึกหัดครูจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของงานประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของการฝึกหัดครู เอาใจใส่ติดตามผล ให้กำลังใจ และจัดสรรงบประมาณให้ได้อย่างเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงาน การจัดและการปฏิบัติงานตาม โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งบประมาณที่แผนกประสบการณ์วิชาชีพได้รับ อาจนำมาใช้ในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อใช้จัดประชุมหรือสัมมนาเกี่ยวกับโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ
2. เพื่อใช้จัด โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติให้แก่นักศึกษาทั้งในระยะก่อนฝึกสอน ระยะฝึกสอน และระยะหลังฝึกสอน
3. เพื่อใช้ซื้อหรือจัดหาอุปกรณ์เพื่อการผลิต การใช้ การรักษาและซ่อมแซมสื่อการสอนทั้งชนิดที่สร้างขึ้นเอง และสื่อการสอนสำเร็จรูปที่ทันสมัย
4. เพื่อใช้ในการจัดยานพาหนะรัป-ส่ง นักศึกษาฝึกสอนทั้งในเมืองและชนบท
5. เพื่อใช้ในการจัดยานพาหนะบริการรัป-ส่ง อาจารย์ใน 'เทศก์' หรือเพื่อเป็นคานพาหนะ หรือค่าน้ำมันรถสำหรับอาจารย์ใน 'เทศก์'
6. เพื่อใช้ในการประเมินผลและวิจัยเกี่ยวกับ โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพ

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าว แผนกประสบการณ์วิชาชีพจึงสมควรมี งบประมาณเป็นการ เฉพาะและมากพอสมควรในการดำเนินการจัด โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติได้อย่างสะดวกคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

การประเมินผลการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

การประเมินผลการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ คือ กระบวนการนำผลที่ได้จากการวัดผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาครูตามโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่แผนกประสบการณ์วิชาชีพจัดขึ้นหลาย ๆ ด้านมารวมกัน แล้วประเมินผลรวมว่าเป็นประการใด คือ เกิน ปานกลาง หรือไม่ใช้อย่างไร ทั้งนี้นับตั้งแต่ระยะเริ่มแรก คือ การจัดประสบการณ์ชั้นเตรียมก่อนออกฝึกสอน การปฏิบัติงานสอน ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติด้านวิชาชีพโดยตรง จนถึงขั้นสุดท้าย คือ สัมมนาหลังฝึกสอน และปัจจุบันนี้ เทศหลังจากกลับมาจากฝึกสอนแล้ว

ขั้นการประเมินผลและหัวข้อในการประเมินผล มีดังต่อไปนี้

1. ขั้นการเตรียมโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติก่อนออกฝึกสอน จนถึงการประชุมนิเทศการฝึกสอน

2. ขั้นปฏิบัติการฝึกสอน ซึ่งเป็นขั้นฝึกปฏิบัติประสบการณ์ด้านวิชาชีพโดยตรงและแท้จริง แบ่งออกได้เป็น

ก. งานปฏิบัติการสอนโดยตรงได้แก่

กระบวนการสอน - เตรียมการสอน บันทึกการสอน สอน ปกครองชั้น และจัดชั้นเรียน

งานธุรการ - เป็นงานประจำชั้น ทำระเบียบสะสม ตรวจการมาเรียน-ขาดเรียน กิจกรรมโฮมรูม

งานพัฒนา - บริการ มนุษย์สัมพันธ์ และ ฯลฯ

ข. งานที่กำหนดให้ต้องทำ และหรือทำส่ง ได้แก่โครงการพัฒนาต่าง ๆ

และการประชุมประจำหน่วยฝึกสอน บันทึกส่วนตัว บันทึกการศึกษาเด็ก เป็นรายบุคคล และสังคมมิติ การสร้างเสริมบุคลิกภาพ ล่ามวจโรงเรียน และชุมนุมชน สังเกตการสอนของเพื่อน สัมมนาระหว่างฝึกสอน

3. ขั้นหลังฝึกสอน งานที่กำหนดให้ทำมี ดังนี้

ก. บันทึกเกี่ยวกับการสังเกตการสอน การมีสอนช่วยครู และการสอน

ข. เสนอปัญหา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ค. สัมมนาหลังฝึกสอน และเข้าฟังปัจฉิมนิเทศ

แบบของการประเมินผล โปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การประเมินผล โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติสามารถทำได้หลาย ๆ แบบ แต่พอจะรวมกันเข้าเป็นแบบใหม่ ๆ 3 แบบด้วยกัน คือ

1. การประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ (Informal Evaluation) การประเมินแบบนี้อาจจะถาม-ตอบด้วยวาจา อาทิ ถามผู้บริหารสถาบันฝึกหัดครู ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าภาควิชา และ ฯลฯ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อโปรแกรมดังกล่าว มีอะไรบ้างที่ควรแก้ไขปรับปรุง อะไรบ้างที่ควรเพิ่มเติมหรือตัดออก การถามนี้อาจถามตัวต่อตัว หรือจะถามในที่ประชุมแสดงความคิดเห็นก็ได้

2. การประเมินผลแบบกึ่งระบบ (Semi-Formal Evaluation) การประเมินผลแบบนี้จะให้ข้อมูล (Information) ได้มากกว่าแบบแรก การประเมินแบบนี้ เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นที่สะดวกในการสอบถามและการตรวจเกณฑ์สำหรับนักศึกษาฝึกสอน ครูพี่เลี้ยง และครูใหญ่โรงเรียนฝึกสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น เรื่องการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติเมื่อสิ้นสุดการฝึกสอนแล้วในแต่ละภาคแต่ละรุ่น ข้อมูลที่ได้มานั้นจะทำให้อาจารย์ในเทศก์และแผนกประสบการณ์วิชาชีพได้ทราบว่า นักศึกษาฝึกสอนได้ปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้อย่างดีในระหว่างฝึกสอนหรือไม่ หรืออาจให้ข้อคิดเห็นว่า วิทยาลัยควรส่งนักศึกษาไปฝึกสอน ณ โรงเรียนนั้นอีกก็เป็นได้

3. การศึกษาวิจัย (Research) เป็นการประเมินผลที่เป็นแบบฟอร์มเพื่อใช้วิจัยในกรณีที่ต้องการจะติดตามผลการสอนของนักศึกษาซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสถาบันของตนและออกไปทำงานใน 1-3 ปีแรก พร้อมทั้งพยายามเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับ "ผลิตผล" ของคนใหม่มากที่สุดเพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ และนำมาพิจารณาว่าวิทยาลัยสมควรจะดำเนินโครงการที่มีอยู่ต่อไปหรือควรที่จะปรับปรุง หรือจะเปลี่ยนแปลงประการใดบ้าง เพื่อที่จะได้ผลิตครูให้ดียิ่งขึ้นอีก การส่งแบบสอบถามนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงแก่ทางวิทยาลัยอยู่บ้าง แต่จะได้ผลคุ้มค่าเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับการดำเนินงานเพื่อติดตามผลการสอนผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วนั้น อาจทำได้ ดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงและออกไปเป็นครูในปีแรก
2. ขอร้องครูใหญ่ ให้เขียนรายงานประเมินผลการทำงานในระยะ 1-3 ปีแรกของครูใหม่ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของวิทยาลัยแล้วส่งไปยังวิทยาลัย รายละเอียดที่ครูใหญ่รายงานมานี้ว่ามีคุณค่ามาก
3. วิทยาลัยครูส่งอาจารย์นิเทศหรืออาจารย์อื่น ๆ ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อประเมินผลการทำงานสอน 1-3 ปีแรกของครูใหม่ที่เป็นศิษย์เก่าของวิทยาลัย ด้วยการให้ตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เพื่อนครู วิธีนี้จะต้องใช้ตัวร่ำกำลังและสิ้นเปลืองเวลาในการดำเนินงานมาก

จากแบบสอบถามที่ส่งออกไปให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้น จะทำให้ทางวิทยาลัยครูทราบรายละเอียดว่า โปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติได้เตรียมครูเหล่านั้นเพื่อออกไปเป็นครูอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง และอะไรบ้างที่ทางแผนกประสบการณ์วิชาชีพไม่ได้จัดเตรียมให้แก่นักศึกษาเพื่อจะได้ออกไปเป็นครูที่ดี มีความรู้ตามที่กรมการฝึกหัดครูต้องการ

บุคคลที่ควรจะเป็นผู้ประเมินผลโปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ
ได้แก่

1. กลุ่มอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิธีสอน อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาระดับพื้นฐาน อาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ อาจารย์นิเทศ และอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ
2. กลุ่มครูในโรงเรียนฝึกสอน ได้แก่ ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และครูหัวหน้าวิชาการของโรงเรียนฝึกสอน
3. กลุ่มนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาที่ฝึกสอนแล้ว และยังไม่ได้ฝึกสอน
4. กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ซึ่งทำการสอนในระยะ 1-3 ปีแรก

รายงานผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัทธรา ประไพตระกูล
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ยุพิน ศิริพละ วิทยาลัยครูจันทระเกษม
3. อาจารย์สุรางค์ จันทรเอม วิทยาลัยครูจันทระเกษม
4. อาจารย์บุญช่วย ทามไท วิทยาลัยครูนครปฐม
5. อาจารย์อุคม ยุวะสุต วิทยาลัยครูนครปฐม
6. อาจารย์เคษา พัวภาหลง วิทยาลัยครูนครปฐม
7. อาจารย์ศักดิ์ สุนทรเสณี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
8. อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ หลามมาลา วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
9. อาจารย์เสริมวิทย์ สุภเมธี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
10. อาจารย์ ดร.อรสา คิสสระ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ได้ประเมินผลการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ดังปรากฏในตารางที่ 29 และได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 29 การประเมินผลการสร้างโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คำจำกัดความของคำ "ประสบการณ์วิชาชีพครู"	10	100.00	0	0.00
2. วัตถุประสงค์ของประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ	10	100.00	0	0.00
3. หลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ	10	100.00	0	0.00
4. ลักษณะของขอบเขตและการแบ่งชั้นตอนในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ	9	100.00	1	10.00

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. กิจกรรมประ สบการณวิชาชีพรูภาคปฏิบัติในระยะ ต่าง ๆ คือ				
ก. ระยะก่อนฝึกสอน	10	100.00	0	0.00
ข. ระยะฝึกสอน	9	90.00	1	10.00
ค. ระยะหลังฝึกสอน	10	100.00	0	0.00
6. ความเหมาะสมของกิจกรรมประ สบการณวิชาชีพรู ภาคปฏิบัติกับระดับความรู้และการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา	8	80.00	2	20.00
7. แผนกประ สบการณวิชาชีพรู ควรเป็นหน่วยอิสระ ชึ่งตรง ต่อผู้บริหารวิทยาลัย	7	70.00	3	30.00
8. วิธีประเมินผลการจัดประ สบการณวิชาชีพรูที่ผู้วิจัย ได้เสนอมา	9	90.00	1	10.00
9. การจัดวิชาเรียนให้แก่ักศึกษา ไม่ขัดแย้งกับ โปร- แกรมประ สบการณวิชาชีพรูภาคปฏิบัติที่เสนอมา	8	80.00	2	20.00
10. โปรแกรมประ สบการณวิชาชีพรูภาคปฏิบัติที่เสนอ มามีคุณภาพดีพอที่จะนำไปใช้ได้	10	100.00	0	0.00
11. โปรแกรมทั้งหมดที่เสนอมาครอบคลุมการจัดประ สบ การณวิชาชีพรู	9	90.00	1	10.00

ตารางที่ 29 การประเมินผลการสร้างโปรแกรมประ สบการณวิชาชีพรูภาค
ปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ปราบกฏผลดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นชอบด้วยกับ โปรแกรมประ สบการณวิชาชีพรูที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
อย่างไรก็ตามมีผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านไม่เห็นด้วยในบางเรื่อง แต่มีจำนวนน้อย คือ เรื่องการให้

1. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงและออกไปเป็นครูในปีแรก

2. ขอร้องครูใหญ่ ให้เขียนรายงานประเมินผลการทำงานในระยะ 1-3 ปีแรกของครูใหม่ ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของวิทยาลัยแล้วส่งไปยังวิทยาลัย รายละเอียดที่ครูใหญ่รายงานมานับว่ามีคุณค่ามาก

3. วิทยาลัยครูส่งอาจารย์นิเทศก์หรืออาจารย์อื่น ๆ ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อประเมินผลการทำงานสอน 1-3 ปีแรกของครูใหม่ที่เป็นศิษย์เก่าของวิทยาลัย ด้วยการให้ตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เพื่อนครู วิธีนี้จะต้องใช้ตัวร่ำกำลังและสิ้นเปลืองเวลาในการทำงานมาก

จากแบบสอบถามที่ส่งออกไปให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้น จะทำให้ทางวิทยาลัยครูทราบรายละเอียดว่า โปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติได้เตรียมครูเหล่านั้นเพื่อออกไปเป็นครูอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง และอะไรบ้างที่ทางแผนกประสบการณ์วิชาชีพไม่ได้จัดเตรียมให้แก่นักศึกษาเพื่อจะได้ออกไปเป็นครูที่ดี มีความรู้ตามที่กรมการฝึกหัดครูต้องการ

บุคคลที่ควรจะเป็นผู้ประเมินผล โปรแกรมการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

ได้แก่

1. กลุ่มอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาระดับพื้นฐาน อาจารย์ผู้สอนวิชาการต่าง ๆ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ

2. กลุ่มครูในโรงเรียนฝึกสอน ได้แก่ ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง และครูหัวหน้าวิชาการของโรงเรียนฝึกสอน

3. กลุ่มนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาที่ฝึกสอนแล้ว และยังไม่ไดฝึกสอน

4. กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ซึ่งทำการสอนในระยะ 1-3 ปีแรก

แผนประสบการณ์วิชาชีพเป็นหน่วยงานอิสระ โดยขึ้นตรงต่อผู้บริหารวิทยาลัยครู ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิไม่เห็นด้วย 3 ท่าน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ส่วนเรื่องความเหมาะสมของกิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพครูกับระดับความรู้และการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา และเรื่องการจัดวิชาเรียนให้แก่นักศึกษา ไม่ขัดแย้งกับโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่เสนอมา มีผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยถึงร้อยละ 80.00 ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 20.00 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เสนอ โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติที่ได้สร้างขึ้น ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน ดังปรากฏนามข้างต้นแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะพอประมวลได้ ดังนี้

1. ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติในระหว่างฝึกสอน ควรขยายเวลาเป็น 12 สัปดาห์ เพื่อนักศึกษาจะได้มีทักษะและประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการสอนมากขึ้น
2. หลักในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ถ้าจะให้ได้ดี ควรมีการปลูกฝังให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ได้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนให้มากยิ่งขึ้น
3. ในกรณีที่วิทยาลัยครูมีความพร้อมทั้งคณาจารย์ สื่อการสอน และห้องปฏิบัติการ (Teaching Laboratory) วิทยาลัยครูควรจัดรวมวิชาการศึกษา 231 วิชาสอนกลุ่มทักษะ (ไทย, อังกฤษ, คณิต) และวิชาการศึกษา 232 วิชาสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคม, วิทยาศาสตร์) เข้าด้วยกัน ทั้งนี้เนื่องจากชั่วโมงเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีน้อยมาก เวลาฝึกทักษะจึงไม่เพียงพอ และเนื่องจากทั้งสองวิชาเป็นวิชาที่สอนที่เนื้อหาและกิจกรรมที่เหมือน ๆ กัน ถ้าจัดรวมสองวิชาเข้าด้วยกันได้โดยให้อาจารย์ผู้สอนวิชาใดวิชาหนึ่งได้ประชุมตกลงกัน และแบ่งงานสอนกันคนละด้าน จะช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอน และจะทำให้นักศึกษาได้มีเวลาฝึกทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

4. หลังจากฝึกสอนจุลภาคอย่างเข้มข้นแล้ว ก่อนส่งนักศึกษาออกฝึกสอน ควรให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจตนเองว่า คนมีข้อบกพร่องการฝึกทักษะด้านใด และทักษะใดที่สำคัญและเป็นปัญหามากสำหรับนักศึกษาในการสอน เพื่อที่อาจารย์จะได้หาทางแก้ไขก่อนออกฝึกสอน โดยจัดให้ฝึกทักษะนั้น ๆ ในตอนเย็นหลังเลิกเรียน หรือวันเสาร์ ถึงแม้ไม่ทันจะได้แก้ไขก่อนออกฝึกสอน ก็สามารถช่วยเหลือนักศึกษาได้ในระหว่างฝึกสอน โดยให้นักศึกษาฝึกสอนหมุนเวียนกันกลับเข้ามาฝึกซ้อม เสริมทักษะที่ตนยังบกพร่องหรือเป็นปัญหาเมื่อฝึกสอน ซึ่งอาจใช้วันที่ว่างจากการฝึกสอนมาฝึกทักษะสัปดาห์ละครั้งวัน วิธีนี้จะทำให้นักศึกษาฝึกสอนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นและทำการสอนได้ดียิ่งขึ้น

5. วิทยาลัยครูควรกำหนดให้มีการหมุนเวียนกันเป็นอาจารย์นิเทศก์โดยอยู่ในตำแหน่งอย่างน้อย 2 ปี อาจารย์นิเทศก์เต็มเวลาควรรับผิดชอบนักศึกษาเพียง 13 คนเท่านั้น และไม่ควรทำหน้าที่อื่น เพื่อจะได้มีเวลาดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์ควรเป็นอาจารย์ที่เคยสอนในวิทยาลัยมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ถ้าเคยสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษามาแล้วควยยิ่งดี และควรมีวุฒิปริญญาโททางการศึกษาควย

6. สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่เห็นด้วยกับการที่ให้แผนกประสบการณ์วิชาชีพเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงกับผู้บริหารวิทยาลัยนั้น เสนอว่าควรให้หน่วยงานนี้ขึ้นกับคณะครุศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาชีพครูโดยตรง เพราะมีบุคลากรที่มีบทบาทในการดำเนินการสอนวิธีสอนโดยตรงอยู่แล้ว

7. อาจารย์นิเทศก์ควรจะมาจกภาควิชาต่าง ๆ ไม่ควรผูกขาดว่าอาจารย์นิเทศก์จะต้องมาจากคณะครุศาสตร์เพียงคณะเดียว เพราะการที่อาจารย์นิเทศก์จากภาควิชาต่าง ๆ จะทำให้อาจารย์ได้คิดตามผลการสอนในสายวิชาของตน อันจะช่วยให้มีการปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนให้ดีขึ้น อีกประการหนึ่ง การให้อาจารย์สังกัดภาควิชาอื่น ๆ ไปนิเทศควยตนเอง จะได้ผลดีกว่า เพราะย่อมมีเทคนิคและกลวิธีบางประการที่อาจารย์คณะครุศาสตร์ไม่อาจเข้าใจได้

8. ควรมีการสัมมนาอธิการ รองอธิการทุกฝ่าย ตลอดจนหัวหน้าคณะทุกคณะ ให้มารับรู้เรื่องการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติร่วมกัน เพื่อจะได้ให้ความร่วมมือ แก่แผนกประสบการณ์วิชาชีพ ให้ทำงานได้คล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

9. ควรให้อาจารย์นิเทศก์สังเกตและวิเคราะห์ พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอนด้วยระบบของแฟลนเดอร์ส (Frander) และของบราวน์ (Brown) โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการฝึกสอนของไทย หรือใช้แบบฟอร์มการศึกษาช่วงเวลา (Time Motion Study) ก็ได้ จะช่วยให้นักศึกษามองเห็นข้อบกพร่องในการสอนของตนได้อย่างชัดเจน ยอมรับและพยายามแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้นให้ดีขึ้น

10. ควรเพิ่มบุคคลที่ควรจะเป็นผู้ประเมินโปรแกรม นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ เสนอมาแล้ว คือ กลุ่มผู้บริหารวิทยาลัย และกลุ่มบุคคลภายนอกที่ทำงานเกี่ยวกับการนิเทศ การสอน เช่น คีษานิเทศก์ เป็นต้น

ปัญหาที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอว่าอาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อใช้กับโปรแกรมที่เสนอมา คือ

1. วิทยาลัยครูบางแห่งไม่อาจจัดเวลาให้นักศึกษาได้มากพอที่จะไปสังเกตการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในระยะก่อนออกฝึกสอนได้ เพราะโรงเรียนอยู่ไกล และนักศึกษาก็เรียนกันเต็มที่

2. กิจกรรมประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติในระหว่างฝึกสอนมีเป็นจำนวนมาก เก่งว่าทางโรงเรียนฝึกสอนจะให้ความร่วมมือได้ไม่เต็มที่ และอาจจะไม่เห็นด้วย นอกจากนั้นการเปิดภาคเรียนของสถาบันการศึกษาไม่ตรงกัน กล่าวคือวิทยาลัยครูมี 2 ภาคเรียน จะต้องจัดนักศึกษาให้สอดคล้องกับโรงเรียนฝึกสอนซึ่งมี 3 ภาคเรียน และระยะเวลาฝึกสอนสั้นมากเพียง 10 สัปดาห์เท่านั้น เก่งว่านักศึกษาจะไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ครบทุกขั้นตอนของโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูที่เสนอมา

3. ในการประเมินผลโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครู เกรงว่าในการปฏิบัติจริงจะทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะบุคคลที่ควรจะเป็นผู้ประเมินผล โปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูจะไม่ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง และการติดตามผลการสอนของผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นก็คงจะทำได้ยาก เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาจะกระจายออกไปทำงานในที่ต่าง ๆ ทั้งในเมืองและชนบท จึงยากแก่การติดตามผลอย่างยิ่ง
